

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(4)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 622 sahifa,
18-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchi yoshlarni muhandislik kasblariga yo'naltirishda xorij tajribasi.....	10
<i>Maxamov X. T., Omondavlatova Sofiya Baxtiyor qizi</i>	
2-sinf darslarida "4K" ko'nikmalarini shakllantirish: XXI asr savodxonligi poydevori	14
<i>Jo'rayeva Nargiza O'ktamovna</i>	
Ommaviy axborot vositalarining inson ruhiy salomatligiga ta'siri: empirik tadqiqot natijalari.....	18
<i>Abdinazarova Bibixonim Rashid qizi</i>	
Talabalar uchun amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda texnik loyihalarning o'rni	23
<i>Axmadaliyev Mansurbek Erkaboy o'g'li, Rejabov Jaloliddin Sadiq o'g'li</i>	
Masalalarni modellashtirish metodi yordamida yechish yo'llari	28
<i>B. B. Qarshiyev, Bekmuradov Bobur Toyloq o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida elektron o'quv materiallaridan foydalanishning afzalliklari.....	34
<i>Tog'aymurodova Marjona Yusuf qizi</i>	
Raqamli ta'lim muhitida dizaynerlik faoliyatlarini rivojlantirishning zamonaviy metodlari.....	39
<i>Satvoldiyeva Malaxatxon A'zamjanovna</i>	
Metall va metallmas buyumlarga ishlov berish texnologiyasi fanidan amaliy dars mashg'ulotlarini raqamli texnologiyalar asosida o'qitish metodikasi	47
<i>A. Safarov</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirish mezonlari.....	57
<i>Xolmatov Doston Dilshod o'g'li</i>	
7–8-sinf biologiya darslarida kompetensiyaviy yondashuvni takomillashtirish metodikasi	60
<i>Xolmurodova Sarvinoz</i>	
Zamonaviy adabiyotda lider ayol portreti va shaxsiy rivojlanish falsafasi.....	64
<i>G'afforova Dildora Ergashevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'qish darslarida matn ustida ishlash metodikasini takomillashtirishning pedagogik asoslari.....	69
<i>Yusupova Umida Zayniddin qizi</i>	
Umumta'lim maktabida xalq hunarmandchiligi va badiiy loyihalashda kreativ yondashish texnologiyalarining mazmun-mohiyati.....	74
<i>Shomirzayev Maxmatmurod Xuramovich, G'aniyeva Dilfuza A'lam qizi</i>	
Oila muhitining raqamli tadbirkorlik motivatsiyasiga ta'siri: psixologik tahlil	78
<i>Tursunov Lutfulla Sayfullayevich, Boyqobilova Sevinch Fazliddin qizi</i>	
Maktab va muzeylar aloqadorligini ta'minlash asosida o'quvchilarni ma'naviy merosga hurmat ruhida tayyorlashning pedagogik texnologiyasi	81
<i>Nizomxonova Nargizaposhsho Ekrixon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida produktiv o'qish malakasini shakllantirish.....	86
<i>Xurramova Sojida Abdunazar qizi</i>	
Oliy ta'lim tizimida liderlik kompetensiyalarini takomillashtirishning kompleks yondashuvlari.....	91
<i>Risvayeva Charos Zaydilla qizi</i>	
Sport sohasining ommaviyligi va inklyuzivligi	94
<i>Z. N. Urunova, M. Jaborova</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida psixologik muhitni swot-tahlil qilish va korreksiyalash	97
<i>Sattorova Shirinoy San'atovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kognitiv kompetentligini rivojlantirishda integrativ yondashuv ..	100
<i>Buvrayev Akram Rustam o'g'li</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy nutqiga qo'yiladigan talablar	104
<i>Xolmuminova Dilfuza Xolmamatovna</i>	
O'qituvchining kasbiy faoliyatida ma'naviy-axloqiy fazilatlarining ahamiyati	107
<i>Jumanazarova Diinoza Umurzaqovna</i>	
Hadislar yordamida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ma'naviy-axloqiy sifatlarni shakllantirish	111
<i>Akaboyeva Malika Raxmatovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini mustaqil fikrlashga o'rgatish texnologiyasi	114
<i>Beshimova Muazzam Bahodirovna, To'lanboyeva Farangis Ibrohimjon qizi</i>	

Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ona tili fanini o'qitishda kreativlik qobiliyatini rivojlantirishning pedagogik-psixologik shart-sharoitlari	117
<i>Xoliyeva Sevara Rustam qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda multimedia texnologiyalaridan foydalanish kompetensiyasini tarkib toptirish	122
<i>Narmatova Fotima Dilshod qizi</i>	
Organizing Physics Lessons in General Education Schools Based on Gamification Elements	127
<i>Y. A. Mamatokhunov, U. S. Ismoilov, M. A. Muxtorjonova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy tafakkurni rivojlantirishda didaktik o'yinlarning samaradorligi....	129
<i>Meyliyeva Sevinch Bozor qizi</i>	
Anoreksiyasi va bulimiyaning psixologik determinantlari hamda klinik jihatlari	132
<i>Askarova Nargiza Abdivaliyevna, To'raqulova Sevinch Sattorjon qizi</i>	
Koxlear implantli bolalar fonematik eshituvini shakllantirish asosida tovush talaffuzini shakllantirish	136
<i>Bozorov Otobek Yo'ichi o'g'li, Yakubova Asalxon Ulug'bek qizi</i>	
Qisqa masofaga yuguruvchi yosh sportchilarning kuch va tezlik-kuch ko'rsatkichlarini rivojlantirishda yillik rejalashtirish samaradorligi	139
<i>Eshpulatov Jamshid Nuraliyevich</i>	
Разработка модуля автопрокторинга для платформ дистанционного обучения на основе компьютерного зрения и анализа активности пользователя	144
<i>Дустқобилов Акмал Бобомуродович</i>	
Определение нарушений академической честности на онлайн-экзаменах на основе компьютерного зрения: алгоритм и эффективность модуля камерaproctor	149
<i>Дустқобилов Акмал Бобомуродович, Маматов Исломбек Ильесович</i>	
Zamonaviy ta'limda sun'iy intellekt texnologiyalari: imkoniyatlar, muammolar va istiqbollar	154
<i>Delov To'Iqin Erkinovich, Gulmirzayeva Zulayho Ko'klanboy qizi</i>	
Ijtimoiy tarmoqlarning talaba yoshlar psixologiyasiga ta'siri	160
<i>Saidakbarova Nigora Abduraxim qizi</i>	
Talabalarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashning besh blokli pedagogik modeli	165
<i>Amonov Mirjon Namozovich</i>	
O'smirlarning raqamli texnologiyalarga qaramligi va uning psixologik salomatlikdagi o'rni	170
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Normamatova Aziza Ibroxim qizi</i>	
Qizlarda erta nikohning psixologik omillari va sabablari	174
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'quv motivlarini shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari	178
<i>Jumayeva Guzal Xayriddin qizi</i>	
Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda barmoqlar harakati mashqlari asosida kichik motorika va harakat koordinatsiyasini rivojlantirish	183
<i>Mirzakarimov Yuldashboy Abdinabiyevich</i>	
Globalashuv sharoitida yoshlar tashkilotlari orqali milliy o'zlikni anglashni shakllantirishning pedagogik strategiyalari.....	187
<i>Axralova Marg'uba Akmalxanovna</i>	
Tarbiya fani asosida o'quvchilarda huquqiy kompetentlikni rivojlantirish imkoniyatlari	191
<i>Jumanova Xafiza Xoliqulovna</i>	
Zamonaviy ilmiy-texnika taraqqiyoti sharoitida texnologik ta'lim mazmunini STEM yondashuvi asosida integratsiyalash va talabalarning texnik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	196
<i>Imanov Baxtiyor Berdiyevich, Qulmamatova Xurshida Abduxamidovna, Barataliyeva Nasiba Maxmadaminovna</i>	
Ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishga yo'naltirilgan o'quv jarayonining mazmuniy ta'minoti	202
<i>Kubayeva Mavluda Baxtiyor qizi</i>	
The Influence of a Competency-Based Approach on Educational Quality in Physics Instruction	205
<i>A. Xakimov, Yorqinjon Abduraimjanovich Mamatokhunov, M. A. Ne'matova</i>	
Umumta'lim maktablarida o'quvchilarning ekologik savodxonligini shakllantirishning amaliy holati	208
<i>Majitov Turg'unali Anvar o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilariga ingliz tilini o'rgatishning pedagogik va psixolingvistik xususiyatlari.....	214
<i>Ismoilova Muattar Ilyosovna</i>	
Sharq mutafakkirlarining yoshlarni mehnat va kasb-hunarga o'rgatish bo'yicha qarashlari	219
<i>Alqarov Qodir Xolmatovich, Irmatov Pirmuhammad Normat o'g'li</i>	

Metallar mavzusini interfaol metodlar asosida o'qitish orqali o'quvchilar kreativligini oshirish	222
Murodova Sayyora Qanoatovna	
Moliyaviy terminlarni tarjima qilishning metodologik muammolari	226
Norboyeva Dilafuz Djumaqulovna, Suvonov Ozodbek Jamshid o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida yakuniy nazorat jarayonlarini sun'iy intellekt texnologiyalari asosida tashkil etishning afzalliklari	230
Abdunabiyeva Kamola Mansurovna	
Pedagogik ta'limda AI-tutor texnologiyalaridan foydalanish: o'zaro ta'sir mexanizmi va samaradorlik tahlili	236
Abdunabiyeva Maftunaxon Solijon qizi	
Talabalarda prokrastinatsiyani kamaytirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	240
Kozimov Sayfulloh Maxammadjon o'g'li	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-bilish faoliyatini rivojlantirish	245
Raximov Zokir Toshtemirovich	
Yosh voleybolchilarning umumiy va maxsus jismoniy tayyorgarliklarini oshirishning pedagogik asoslari	249
Temirov Shoirbek Raimjonovich	
Oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonlari mexanizmlarini takomillashtirish	253
Kimsanova Rahnama Solijonovna	
Milliy kurash vositasida yoshlarning irodaviy sifatlarini rivojlantirish	257
Muratov Muzaffar Shermamatovich	
Xavotirlanish muammosining psixologik-pedagogik adabiyotlarda o'rganilganligi va o'smirlik davrining psixologik xususiyatlari	261
Mutalibjonov Nurillo Iroiljon o'g'li	
Bo'lajak pedagoglarda kreativ tafakkurni rivojlantirishning innovatsion va refleksiv asoslari	264
Oblayeva Lobar Erdonovna	
STEM Education Technology: Physics Teaching Methodology and Future Innovations	268
Yorqinjon Abduraimjanovich Mamatokhunov, Odinakhon Sotvoldiyeva Abdumannob qizi	
Mustaqil ta'limni tashkil etishning nazariy asoslari	272
Qurbonova Buzaynab Nurmuxammadiyevna	
Maktabgacha tarbiya yoshda bolalar kognitiv sohasining tadqiq qilinishi	276
Raxmonova Shaxrizoda Laziz qizi	
Modernization of Physics Teaching Methodology Based on Stream Integration in Vocational Schools	279
S. Z. Zaynobiddinov, Yorqinjon Abduraimjanovich Mamatokhunov, Z. M. Orifjonova	
Cultural Competence as a Core Component of Foreign Language Teaching: Theoretical Foundations and Pedagogical Integration	282
Shahlo Obidova	
Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida talabalarning akmeologik madaniyatini rivojlantirishda ART-pedagogik texnologiyalardan foydalanish	286
Shodmonova Shoira Saidovna, Sharifova Dildora Shavkiddin qizi	
Talabalarning to'garak mashg'ulotlari orqali ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish yo'llari	290
Turakulova Feruza Mamadoli qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ona tili fanini o'qitishda kreativlik qobiliyatini rivojlantirishning pedagogik-psixologik shart-sharoitlari	294
Xoliyeva Sevara Rustam qizi	
Texnologiya darslarida raqamli texnologiyalar vositasida o'quvchilarning tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi	298
Xudoyberdiyeva Nilufar Raximqulovna	
Umumta'lim maktablari musiqa darslarida media-kontentlardan foydalanib o'quvchilarda estetik didni shakllantirish	302
Xudoyqulov Asilbek Aziz o'g'li	
Педагогические стратегии профилактики раннего профессионального выгорания у студентов-медиков (в условиях высокой информационной нагрузки)	305
Асророва Мафтунабегим Махаммадризо кизи	
Формирование самооотношения у подростков, переживших насилие	308
Кушакова Наргиза Исламбаевна, Азаркова Миланика Дмитриевна	
Изучение развития эпистемических знаний у учащихся 5-го класса в педагогико-психологической литературе	311
Нехочина Лола Шахобиддиновна	

Когнитивные уровни читательской деятельности в заданиях PIRLS: типология, процессы понимания и система оценивания.....	314
Нуруллаева Шахло Уктамовна, Александра Валерьевна Шаркова	
Oila tushunchasi uning ijtimoiy ahamiyati haqida sharq mutafakkirlarining qarashlari.....	321
Shokirov Xolida O'rozboq qizi, Abdurashidova Sarvinoz Akrom qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida sog'lom turmush tarzi madaniyatini shakllantirishda zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalarining uyg'unligi	325
Bekmirzayev Shavkat Olim o'g'li	
Global ta'lim tendensiyalari asosida maktabgacha ta'lim mazmunini transformatsiyalash mexanizmlari	329
Haqqiyeva Fotima Olimjonovna	
O'zbekiston mustaqillik taraqqiyotining turli bosqichlarida ta'lim paradigmalarining evolyutsion tahlili	333
Usmonov Salohiddin Dushan o'g'li, Sayfullayeva Parvina	
Malaka oshirish tizimida o'qituvchi-pedagoglarning hamkorlikka asoslangan yondashuvining ilmiy ahamiyati.....	338
Sobirova Lobar Raximovna	
Qutqaruvchilarning maxsus jismoniy tayyorgarligini oshirishda ilmiy-metodologik yondashuvning ahamiyati	343
Abdunosir Abdurasulovich G'afurov	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq buzilishi kamchiliklarini bartaraf etishda pedagogik yondashuv	347
To'rayeva Dilbar, Zulayxo Nazarova	
Maktabgacha ta'limga qo'yiladigan davlat talablarining mazmun-mohiyati	350
Samadova Mahliyo, Zulayxo Nazarova	
Harakatli o'yinlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish	354
Yaxyayeva Sojida Abduraximovna, Mustafayeva Dilfuza Jumanovna	
Multimodal yondashuv asosida talabalarning ekologik kompetensiyalarini takomillashtirish tizimining ahamiyati.....	358
O'sarova Muborak Fahriddinovna	
Oliy ta'lim muassasalarida o'quv faoliyati samaradorligini monitoring qilish tizimini loyihalashning tashkiliy-pedagogik asoslari.....	362
Kurbanov Dilmurat Marupjanovich	
Shaxs kamolotida ijtimoiy moslashuv va ma'naviy tarbiyaning ahamiyati	367
Nazira Axmadjonovna Dadaboyeva	
Individual yondashuv asosida maktab o'quvchilarida raqamli o'rganish ko'nikmalarini shakllantirish va raqamli texnologiyalar integratsiyasi	371
Xaydarova Zilola Normurodovna, Hasanov Samir Xayrulloevich	
Tasviriy san'at mashg'ulotlarida differensial yondashuvning psixologik-pedagogik asoslari	375
Bekmuratova Shoxida Ne'matjonovna	
Onlayn muloqot strategiyalarining talaba kommunikativ kompetensiyasiga ta'siri	379
Davlatova Ra'no Haydarovna, Islomova Shahlo Madat qizi	
Ajrim yoqasidagi oilalarni ijtimoiy-psixologik reabilitatsiya qilish mexanizmlarini takomillashtirish.....	385
Tojibayeva Nargiza Keldibekovna	
Raqamli muhitda yolg'izlik fenomenining nazariy tahlili.....	389
Turg'unboyeva Nodira Baxtiyor qizi	
Психологические последствия буллинга для личности подростка и его социализации.....	392
Амирова Луиза Маратовна	
Ta'lim jarayonida onlayn so'rov va refleksiya texnologiyalarining didaktik samaradorligi: nazariy va empirik tahlil	395
Majidov Anvar Tuychiyevich	
Влияние семейных кризисов на развитие личности.....	399
Туракулова И. Х.	
Комплексный подход к профилактике нарушений осанки у детей дошкольного возраста.....	403
Хасанова Галина Мамутовна	
Talabalarda milliy qadriyatlar asosida kasbiy kompetentlikni shakllantirishning psixologik-pedagogik texnologiyasi mazmuni.....	407
Xudoyqulova Zarifa Ummatqulovna	
Intellectual axborot tizimlari asosida ta'lim boshqaruvini avtomatlashtirish	413
Ernazarov Zohid Nazarovich	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	418
Shaxnoza Allaberganova	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirishning nazariy-metodologik va falsafiy asoslari	421
Aknur Junisova	
Pedagogical Strategies for Forming Social Responsibility and Active Citizenship Competence in Primary Education.....	425
Aknur Zhunisova	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijtimoiy xavf turlarini tasniflash va ekotizimli yondashuv asosida diagnostika qilishning pedagogik imkoniyatlari	430
Manzura Qosmuratova	
Raqamli pedagogika va interaktiv innovatsiyalar asosida xorijiy til o'qitish: yangi ufqlar va ta'lim samaradorligi	437
Jumayeva Gulxan Amrullayevna	
Principles of Multilevel Assessment in Speaking.....	441
Billayeva Shohida Dilshod qizi	
Ingliz tili mutaxassslarining uslubiy kompetensiyasi va kommunikativ-metodik kompetensiyasi masalalari muammolari	444
Azimova Maxfuza Hasanovna	
Sun'iy intellektning ta'limda qo'llanilishi va talabalar qadriyatlar tizimi rivojlanishiga ijtimoiy-psixologik ta'siri	448
Boboyev Xamdani Ataxanovich	
Muloqot: shifokor va bemor muloqotining psixologik xususiyatlari	451
Isroilova O'g'iloy Isroil qizi, Davronov Abdurahob Turg'unbo'y o'g'li	
Bo'lajak o'qituvchilarni web lohiyalar va axborotlashgan ta'limdan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishning asosiy xususiyatlari	454
Jo'rayev Qo'ldoshjon Ismatullo o'g'li	
Maktabgacha ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari	460
Mirzaolimova Munira	
Raqamli ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'limini tashkil etishning nazariy asoslari.....	465
Musayev Ashurali Shamshidinovich	
Ona tili ta'limida kreativ salohiyatni rivojlantirishning faoliyatli xususiyatlari	469
Qurbonova Oysha Beknazarovna, Qo'z'iyeva Gulshoda Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ fikrlashni rivojlantirishda zamonaviy jahon ta'lim texnologiyalarining ahamiyati	472
Sagdatdinova Maftuna Nuratdin qizi	
Ikkinchi jahon urushi davrida front ortida o'zbek xotin-qizlarining qahramonliklari (1941–1945).....	475
Saidova Iroda Xursandovna	
Maktab menejmenti: ma'muriy boshqaruvdan inson kapitalini rivojlantirishga o'tish.....	479
Tursunpo'latov Farxodjon Xoshimjon o'g'li	
Jismoniy tarbiya tizimida jismoniy tayyorgarlik sinovlari orqali salomatlikni baholashning kompleks yondashuvi	485
Usmonov Mansur Qurbonmurotovich	
Kredit modul tizimida bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarining fasilitatorlik kompetensiyalarini takomillashtirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari.....	489
Xamidova Sabrina Abdurahob qizi	
Sun'iy intellekt vositalari yordamida bo'lajak o'qituvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	496
Akhmedov Hasan Uzairovich	
Slalomda eshkak eshuvchi sportchilarning psixologik xususiyatlari	502
Abdakimov O'tkirbek Abduraupovich	
O'smirlarda o'z-o'zini baholash shakllanishiga oilaviy munosabatlarning psixologik ta'siri	506
Duvlayeva Yulduz Kubayevna	
Talabalarning raqamli savodxonligini fanlararo integratsiya asosida rivojlantirishning dasturiy ta'minotini joriy etish metodikasi	511
Ergasheva Xilolaxon Muydinjonovna	

“Nofilologik oliy ta’lim muassasalarida kasbiy ingliz tili darslarida kommunikativ kompetentsiyani rivojlantirishda vaziyatli o’qitish” (Situational learning) metodlaridan samaradorli foydalanish	515
Ihomova Sh. I.	
Sanogen tafakkurini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	522
Komilov Izzatillo Ikromjonovich	
Nikoh ajralishlarining ob’ektiv va sub’ektiv sabablari o’rtasidagi statistik tahlilni baholash	525
Shodiyeva Nodira Normamatovna	
Tinglovchilarda refleksiv ko’nikmalarni rivojlantirishdagi zamonaviy texnologiyalari	528
Usmanaliyeva Orzigul	
Shaxs tizimidagi xarakterologik aksentuatsiyalar suitsidal xulq-atvorni paydo qiluvchi psixologik omil sifatida	531
Eshqulov Shavkat Rustam o’g’li	
Bo’lajak boshlang’ich sinf o’qituvchilarini tayyorlashda pedagogik innovatsiyalar xususiyatlari	536
Muxayyo G’ulomovna Muminjonova	
Maktabgacha ta’limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish	540
Xoldorova Mashxura G’ulomovna	
Bo’lajak boshlang’ich sinf o’qituvchilarining konfliktologik komponentlarini rivojlantirish	544
Xadicha Muxammadiyeva Karomatovna, Zaripova Xolida Baxtiyor qizi	
Boshlang’ich sinf matematika darslarida “5E” modeli asosida ta’lim jarayonini tashkil etish tamoyillari	549
Karimova Sevara Shaxriddin qizi	
XIX asr Qo’qon adabiy muhitida hajviyot badiiyati (Muqimiy, Zavqiy, Furqat, Qoriylar ijodi misolida)	552
Abduraximova Zuxroxon Soyibjon qizi	
Ta’lim tizimida pedagoglarning stressga bardoshlilikini oshirishning innovatsion yondashuvlari	557
Usanova Bahoroy Eshpo’lat qizi	
Дидактические возможности искусственного интеллекта в дифференцированном обучении младших школьников	562
Мухтарова Лобар Абдиманнабовна, Шихназарова Сайёра	
Nutq madaniyatini rivojlantirishga yo’naltirilgan mashqlar va topshiriqlar tizimi	566
Muxtarova Lobar Abdimannabovna, Chorshanbiyeva Mahliyo SHERALI qizi	
Interaktiv metodlar orqali raqamli savodxonlikni rivojlantirish	571
Jahonova Xolida G’anisher qizi	
Badiiy pedagogika va virtual muzey integratsiyasi asosida talabalarda ma’naviy-axloqiy qadriyatlar tizimini rivojlantirish	576
D. N. Adilova, M. A. Irgashova	
Badiiy matnda takror qurilmalarning qo’llanishi: “Otamdan qolgan dalalar” romani misolida	579
Gulzoda Uzoqova Ramazonovna	
Raqamli turizm texnologiyalari asosida boshlang’ich sinf o’quvchilarida madaniy-ijtimoiy ko’nikmalarni rivojlantirish modeli va metodik ta’minoti	584
Ismatova Dilorom Hotam qizi	
Ijtimoiy tarmoqlarning o’smirlar o’z-o’zini baholashiga psixologik tasiri	589
Karatayeva Zamira Zakrulla qizi, Anvarova Muslima Boburjon qizi	
Ichki va tashqi motivatsiyaning talabalar faoliyatidagi roli	594
M. K. Muradova	
Talabalarda ehtimoliy tafakkurni rivojlantirishda cheksiz o’lchamli stoxastik operatorlar dinamikasidan foydalanishning didaktik imkoniyatlari	596
Madina Rasulova	
Bo’lajak boshlang’ich sinf o’qituvchilarining kreativ fikrlashini shakllantirish metodikasi	600
Mallayeva Gulshada Maxmudjonovna, Kurbanov Fazliddin Batirovich	
O’quvchilarning mustaqil ishlash qobiliyatlarini rivojlantirish texnologiyalari	604
Mamadaliyeva Barnoxon Ibragimovna	
Tibbiy-pedagoglarda akmeologik yondashuv asosida pedagogik madaniyatni shakllantirishning tarkibiy qismlari, mezonlari va ko’rsatkichlari	606
Xayitova Shahnoza Daniyarovna	
Yoshlar ta’limida internetning ta’siri va ijtimoiy-pedagogik tafovutlar	610
Urinbayev Isroiljon Kadirjonovich	
Ortiqcha tana vazniga ega bo’lgan maktab yoshidagi bolalar uchun maxsus jismoniy mashqlar tizimini takomillashtirishning dolzarbligi	615
Yuldashev Bobirjon Noibjon o’g’li	

ORTIQCHA TANA VAZNIGA EGA BO'LGAN MAKTAB YOSHIDAGI BOLALAR UCHUN MAXSUS JISMONIY MASHQLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARBLIGI

Yuldashev Bobirjon Noibjon o'g'li

Andijon davlat pedagogika instituti jismoniy madaniyat kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ortiqcha tana vaznidan aziyat chekayotgan maktab yoshidagi bolalar uchun maxsus jismoniy mashqlar tizimini ishlab chiqish va takomillashtirish masalasining ilmiy-amaliy dolzarbligi ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda bolalar orasidagi ortiqcha vazn va semizlikning hozirgi epidemiologik tendensiyalari tahlil qilinadi, standart jismoniy tarbiya dasturlarining ushbu kontingent uchun yetarli emasligini belgilovchi fiziologik va psixologik cheklovlar aniqlanadi hamda tabaqalashtirilgan, ilmiy asoslangan mashq dasturlarining zaruriyati asoslab beriladi. Maqsadli harakat faolligining ortiqcha vaznga ega o'smirlarning metabolik tartibga solinishi, yurak-qon tomir faoliyati, mushak-skelet tizimi rivojlanishi va psixologik farovonligiga ta'siri bo'yicha mavjud tadqiqotlar asosida nazariy baza shakllantirilgan. Olingan natijalar standart jismoniy tarbiya yondashuvlari ortiqcha vaznli maktab yoshidagi bolalarning murakkab ehtiyojlarini qondirish uchun yetarli emasligini hamda individuallashtirilgan, bosqichma-bosqich tuzilgan mashq dasturlari maktab muhitida kompleks sog'lomlashtirish strategiyalarining muhim tarkibiy qismi ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: maktab yoshidagi bolalar, ortiqcha tana vazni, bolalar semizligi, maxsus jismoniy mashqlar, jismoniy tarbiya, harakat faolligi, sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlar, adaptiv jismoniy madaniyat, metabolik sindrom, individuallashtirilgan mashq dasturi.

Abstract: This article examines the scientific and practical relevance of developing and improving a system of special physical exercises for school-aged children suffering from excess body weight. The study analyzes current epidemiological trends in childhood overweight and obesity, identifies the physiological and psychological limitations that make standard physical education programs insufficient for this group, and substantiates the necessity of differentiated and scientifically grounded exercise programs. A theoretical framework has been formed on the basis of existing studies concerning the impact of targeted physical activity on metabolic regulation, cardiovascular functioning, musculoskeletal system development, and psychological well-being in overweight adolescents. The obtained results demonstrate that standard approaches to physical education are insufficient to meet the complex needs of overweight school-aged children, while individualized and gradually structured exercise programs constitute an important component of comprehensive health-improvement strategies within the school environment.

Key words: school-aged children, excess body weight, childhood obesity, special physical exercises, physical education, physical activity, health-improving training, adaptive physical culture, metabolic syndrome, individualized exercise program.

Аннотация: В данной статье рассматривается научно-практическая актуальность разработки и совершенствования системы специальных физических упражнений для детей школьного возраста, страдающих избыточной массой тела. В исследовании анализируются современные эпидемиологические тенденции распространения избыточного веса и ожирения среди детей, выявляются физиологические и психологические ограничения, обуславливающие недостаточность стандартных программ физического воспитания для данной категории, а также обосновывается необходимость дифференцированных и научно обоснованных программ упражнений. На основе существующих исследований сформирована теоретическая база о влиянии целенаправленной двигательной активности на метаболическую регуляцию, сердечно-сосудистую деятельность, развитие опорно-двигательного аппарата и психологическое благополучие подростков с избыточной массой тела. Полученные результаты показывают, что стандартные подходы к физическому воспитанию недостаточны для удовлетворения сложных потребностей детей школьного возраста с избыточным весом, а индивидуализированные и поэтапно разработанные программы упражнений являются важным компонентом комплексных оздоровительных стратегий в школьной среде.

Ключевые слова: дети школьного возраста, избыточная масса тела, детское ожирение, специальные физические упражнения, физическое воспитание, двигательная активность, оздоровительные занятия, адаптивная физическая культура, метаболический синдром, индивидуализированная программа упражнений.

KIRISH

Maktab yoshidagi bolalar orasida ortiqcha vazn va semizlikning keng tarqalishi XXI asrning eng dolzarb xalq salomatligi muammolaridan biri hisoblanadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, so'nggi yillarda besh yoshgacha bo'lgan ortiqcha vaznli bolalar soni 39 milliondan oshgan bo'lsa, maktab yoshidagi bolalar orasidagi taxminiy ko'rsatkichlar ko'plab mamlakatlarda har besh boladan biri ortiqcha tana vazniga ega ekanligini ko'rsatmoqda. Mazkur hodisa endilikda faqat yuqori daromadli davlatlar bilan cheklanib qolmayapti, balki tez sur'atlar bilan rivojlanayotgan va o'tish iqtisodiyotiga ega mamlakatlarda ham keng tarqalmoqda. Jumladan, shaharlashuv jarayonining jadallashuvi, ovqatlanish tarzining o'zgarishi hamda jismoniy faollik darajasining keskin pasayishi natijasida Markaziy Osiyo davlatlarida bolalar orasida ortiqcha vazn ko'rsatkichlari sezilarli ravishda ortib bormoqda.

Ta'lim tizimi doirasida maktab yoshidagi bolalar kunning katta qismini tizimli jismoniy faollik dasturlari amalga oshiriladigan ta'lim muassasalari muhitida o'tkazadi. Biroq amaldagi jismoniy tarbiya dasturlari, asosan, o'rtacha jismoniy rivojlanish va me'yoriy tana tarkibiga ega bolalar uchun mo'ljallangan. Natijada ortiqcha tana vazniga ega bolalar standart jismoniy tayyorgarlik me'yorlarini bajarishda sezilarli qiyinchiliklarga duch keladi. Bu esa ularning mashg'ulotlardagi ishtirokini kamaytirishi, jismoniy va psixologik noqulaylik darajasini oshirishi, ijtimoiy izolyatsiyani kuchaytirishi hamda oxir-oqibat jismoniy faollikka nisbatan salbiy munosabat shakllanishiga olib kelishi mumkin. Mazkur holat o'z vaqtida bartaraf etilmasa, metabolik buzilishlar, yurak-qon tomir kasalliklari, mushak-skelet tizimi asoratlari hamda ruhiy salomatlik bilan bog'liq muammolar rivojlanishining uzoq muddatli xavfini sezilarli darajada oshiradi.

Ortiqcha vaznli maktab yoshidagi bolalar uchun ixtisoslashtirilgan va ilmiy asoslangan mashq tizimlarini ishlab chiqish zarurati, bir tomondan, muammoning keng ko'lamliligi, ikkinchi tomondan esa mavjud dasturiy yondashuvlarning yetarli samaradorlikka ega emasligi bilan izohlanadi. Moslashtirilgan jismoniy mashq dasturlari noqulay sog'liq ko'rsatkichlarini yaxshilash, jismoniy tayyorgarlik darajasini oshirish hamda muntazam harakat faolligiga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirishning samarali vositasi bo'lib xizmat qilishi mumkin. Shu munosabat bilan mazkur maqola mashqlar fiziologiyasi, adaptiv jismoniy madaniyat, pediatrik tibbiyot va ta'lim psixologiyasi sohalaridagi zamonaviy ilmiy tadqiqotlarga tayangan holda ortiqcha tana vazniga ega maktab yoshidagi bolalar uchun mo'ljallangan maxsus jismoniy mashqlar tizimini takomillashtirishning nazariy hamda amaliy dolzarbligini asoslashga qaratilgan.

Mazkur tadqiqot yo'nalishining dolzarbligi, shuningdek, ta'lim tizimi va xalq salomatligi institutlari tomonidan maktabga asoslangan aralashuvlarning bolalar semizligini kamaytirishda eng samarali mexanizmlardan biri sifatida tobora ko'proq e'tirof etilayotgani bilan ham belgilanadi. Maktablar turli ijtimoiy-iqtisodiy qatlamlarga mansub bolalarga tizimli ravishda ta'sir ko'rsatish imkoniyatiga ega bo'lib, malakali pedagogik kadrlar hamda davomiy va bosqichma-bosqich amalga oshiriladigan jismoniy tarbiya dasturlarini tashkil etish uchun zarur tashkiliy sharoitlarni ta'minlaydi. Maxsus ishlab chiqilgan mashq tizimlarini amaldagi maktab ta'limi tizimiga integratsiya qilish orqali bolalarning jismoniy va psixologik rivojlanishining muhim bosqichida ularga samarali ta'sir ko'rsatish, shuningdek, sog'lom turmush tarziga asoslangan barqaror xulq-atvor ko'nikmalarini shakllantirish imkoniyati yuzaga keladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Pedagogik nuqtai nazardan, maxsus jismoniy mashqlar tizimlarini takomillashtirish zarurati umumiy ta'lim tizimida keng qo'llanilayotgan, biroq jismoniy tarbiya sohasida yetarli darajada tatbiq etilmagan tabaqalashtirilgan ta'lim tamoyilini aks ettiradi. Akademik ta'lim jarayoni tobora xilma-xil o'quv ehtiyojlari, qobiliyatlar hamda rivojlanish xususiyatlariga moslashtirilayotgani kabi, jismoniy tarbiya tizimi ham bolalarning jismoniy imkoniyatlari va sog'liq holatidagi farqlarni hisobga olgan holda moslashtirilgan harakat faoliyatini tashkil etishga yo'naltirilishi lozim.

Ortiqcha vaznli maktab yoshidagi bolalar uchun maxsus mashq tizimlarini ishlab chiqish mashqlar fiziologiyasi, adaptiv jismoniy madaniyat, rivojlanish psixologiyasi va pedagogik metodologiya sohalaridagi ilmiy yondashuvlarning integratsiyasini talab qiluvchi mazkur tamoyilning amaliy ifodasi hisoblanadi.

Mavjud yondashuvlar tahlili ushbu sohaning bugungi holatida bir qator muhim cheklovlar va ilmiy bo'shliqlar mavjudligini ko'rsatdi.

*Birinchi*dan, ilmiy adabiyotlarda mashq aralashuvlarining ortiqcha vaznli bolalar va o'smirlar uchun umumiy samaradorligi keng yoritilgan bo'lsa-da, aynan maktab sharoitiga moslashtirilgan maxsus mashq dasturlarining alohida pedagogik aralashuv turi sifatidagi samaradorligini o'rganishga bag'ishlangan tadqiqotlar nisbatan kam uchraydi. Mavjud empirik dalillarning katta qismi esa maktab muhitining tashkiliy va dasturiy xususiyatlarini to'liq aks ettirmaydigan klinik yoki jamoaviy sharoitlarda olib borilgan tadqiqotlardan iborat.

Ikkinchidan, mavjud tadqiqotlarning metodologik sifati sezilarli darajada farqlanadi. Ko'plab tadqiqotlar kichik hajmdagi tanlanmalar, qisqa muddatli aralashuv dasturlari hamda yetarli darajada standartlashtirilmagan natijalarni baholash mezonlariga tayanadi.

Uchinchidan, va eng muhim jihatlardan biri sifatida, ilmiy tadqiqot natijalarini maktab jismoniy tarbiya dasturlari doirasida amaliyotga joriy etish mumkin bo'lgan mashq tizimlariga moslashtirish masalasi hanuzgacha yetarli darajada o'rganilmagan muammo bo'lib qolmoqda.

Mazkur ilmiy bo'shliqlar ortiqcha vaznli maktab yoshidagi bolalar uchun ilmiy asoslangan va amaliy jihatdan samarali maxsus mashq tizimlarini ishlab chiqishga qaratilgan nazariy hamda amaliy tadqiqotlarning dolzarbligini yanada kuchaytiradi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, bunday tizimlar adaptiv jismoniy madaniyat, sog'lomlashtiruvchi jismoniy tarbiya hamda xulq-atvorni o'zgartirish nazariyasi tamoyillarini birlashtiruvchi yaxlit nazariy asosga tayangan holda ishlab chiqilishi zarur. Shu bilan birga, ular maktab muhitining tashkiliy imkoniyatlari, jumladan, mavjud vaqt resurslari, moddiy-texnik baza, jihozlar hamda o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini ham inobatga olishi lozim.

Bundan tashqari, tahlillar maxsus mashq dasturlarini samarali amalga oshirishda o'qituvchi va murabbiy kompetensiyasining hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Ortiqcha vaznli bolalar bilan ishlovchi jismoniy tarbiya o'qituvchilari ushbu toifadagi bolalarning fiziologik va psixologik xususiyatlari, shuningdek, adaptiv mashq tavsiyalari hamda motivatsion qo'llab-quvvatlashning amaliy usullari bo'yicha maxsus tayyorgarlikka ega bo'lishi zarur. Bunday ixtisoslashtirilgan tayyorgarlikning yetishmasligi maktablarda maxsus mashq dasturlarini samarali amalga oshirishga to'sinlik qiluvchi muhim tizimli omillardan biri hisoblanadi va bu holat maqsadli kasbiy rivojlanish dasturlarini tashkil etish zaruratini yuzaga keltiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot pediatrik mashqlar fiziologiyasi, adaptiv jismoniy madaniyat, maktab salomatligi hamda bolalar semizligiga oid aralashuvlar yo'nalishidagi ilmiy adabiyotlarni tizimli ko'rib chiqish va tanqidiy tahlil qilishga asoslangan nazariy-tahliliy metodologiyadan foydalanadi.

Metodologik yondashuv quyidagi asosiy tarkibiy qismlarni o'z ichiga oladi:

- 2010-2024-yillar oralig'ida ortiqcha vazn va semizlikka ega maktab yoshidagi bolalar uchun mo'ljallangan jismoniy faollik dasturlariga bag'ishlangan "peer-review" ilmiy maqolalar hamda monografiyalarni tizimli tahlil qilish;
- ortiqcha vaznli bolalarga nisbatan qo'llanilishi va samaradorligi nuqtai nazaridan amaldagi milliy hamda xalqaro jismoniy tarbiya standartlari va dasturlarini qiyosiy tahlil qilish;
- metabolik va mushak-skelet tizimi bilan bog'liq cheklovlarga ega pediatrik kontingentlar uchun adaptiv mashq dasturlarini ishlab chiqishni boshqaruvchi ilmiy asoslangan tamoyillarni nazariy jihatdan umumlashtirish.

Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti, Amerika sport tibbiyoti kolleji hamda milliy ta'lim vazirliklari kabi yetakchi sog'liqni saqlash va ta'lim tashkilotlari tomonidan ishlab chiqilgan uslubiy tavsiyalarni kontent tahlil qilish; – maqsadli auditoriya uchun maxsus mashq tizimining konseptual modelini mantiqiy-tarkibiy modellashtirish; – mashqlar fiziologiyasi, pedagogika, rivojlanish psixologiyasi hamda klinik dietologiya yo'nalishlari nuqtai nazarlarini birlashtiruvchi fanlararo sintezni amalga oshirish.

Tahlil uchun manbalarni tanlashda ilmiy qat'iylik, mavzuning dolzarbligi, nashrlarning yangiligi hamda turli geografik va institutsional kontekstlarning yetarli darajada ifodalanganligi asosiy mezon sifatida belgilandi. Ortiqcha vaznli maktab yoshidagi bolalarda tabaqalashtirilgan jismoniy mashq dasturlarining sog'liq holati va jismoniy tayyorgarlikka ta'siriga oid empirik dalillarni yorituvchi eksperimental hamda longitudinal tadqiqotlar, tizimli sharhlar va meta-tahlillarga ustuvor ahamiyat berildi. Shu bilan birga, adaptiv jismoniy madaniyatning pedagogik tamoyillari hamda sog'lomlashtiruvchi jismoniy tarbiya metodologiyasiga bag'ishlangan nazariy manbalar ham keng konseptual asosni shakllantirish maqsadida tadqiqot doirasiga kiritildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ushbu tadqiqot davomida olib borilgan nazariy tahlil muammoning epidemiologik ahamiyati, mashq dasturini loyihalashda muhim bo'lgan ortiqcha vaznli maktab yoshidagi bolalarning fiziologik xususiyatlari hamda maxsus jismoniy mashq aralashuvlari uchun daliliy baza bo'yicha muhim xulosalar to'plamini berdi. Epidemiologik ahamiyat nuqtai nazaridan ko'rib chiqilgan adabiyotlar so'nggi o'ttiz yil ichida dunyoning ko'plab mintaqalarida maktab yoshidagi bolalar orasida ortiqcha vazn va semizlik tarqalishining sezilarli darajada oshganligini tasdiqlaydi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yosh va jinsga mos me'yoriy ko'rsatkichlardan yuqori tana massa indeksiga ega bolalar me'yoriy tana vazniga ega tengdoshlariga nisbatan ancha past kardiorespirator chidamlilik, mushak kuchi va harakat koordinatsiyasini namoyon etadi. Bundan tashqari, ortiqcha vaznli bolalarda dam olish paytidagi yurak urish tezligi yuqori bo'ladi, o'rtacha intensivlikdagi jismoniy faoliyat vaqtida mashqqa toqatsizlik hamda charchashga moyillik kuzatiladi, bu esa standart jismoniy tarbiya me'yorlarini ushbu guruh uchun nomaqbul qiladi.

Fiziologik cheklovlar nuqtai nazaridan tahlil maxsus mashq dasturlarini loyihalashda hisobga olinishi zarur bo'lgan quyidagi asosiy xususiyatlarni aniqladi:

- ortiqcha tana massasi tufayli metabolik talabning oshishi natijasida aerob quvvat va kardiorespirator chidamlilikning pasayishi;
- pastki ekstremitalar va umurtqa pog'onasiga mexanik yuklamaning kuchayishi, bu esa ortiqcha vaznli bolalarni mushak-skelet og'riqlari, bo'g'im disfunksiyasi hamda qomat buzilishlariga moyil qiladi;
- uzoq davom etadigan jismoniy yuklama vaqtida issiqlik bilan bog'liq noqulaylik va qizib ketish xavfini oshiruvchi termoregulyatsiya samaradorligining pasayishi;
- qisman yog' to'qimalarining to'planishi, qisman esa odatiy jismoniy passivlik bilan bog'liq bo'lgan harakatchanlik hamda harakat amplitudasining pasayishi;
- me'yoriy vazndagi tengdoshlar uchun yengil hisoblangan mashq intensivligida ham nafas qisishi va yurak-qon tomir tizimi stress reaksiyalariga moyillikning ortishi;
- motivatsiya hamda jismoniy faoliyatda ixtiyoriy ishtirokni kamaytiruvchi past o'ziga ishonch, mashqdan qo'rquv va ijtimoiy taqqoslash bilan bog'liq xavotirlarni o'z ichiga olgan psixosozmatik omillar.

Ixtisoslashtirilgan aralashuvlar uchun daliliy baza nuqtai nazaridan ko'rib chiqilgan adabiyotlar bosqichli yuklama progressiyasi, funksional harakat mashqlari, past ta'sirli aerob konditsionlash hamda motivatsion qo'llab-quvvatlash tamoyillarini o'z ichiga olgan to'g'ri loyihalashtirilgan va individualashtirilgan mashq dasturlari ortiqcha vaznli maktab yoshidagi bolalarda tana tarkibi, jismoniy tayyorgarlik va psixologik farovonlikning sezilarli yaxshilanishiga olib kelishini izchil ko'rsatmoqda.

Standart va tabaqalashtirilgan jismoniy tarbiya yondashuvlarini qiyosiy tahlil qilish esa maxsus moslashtirilgan mashq dasturlariga jalb qilingan bolalarda ancha yuqori ishtirok ko'rsatkichlari, mashq bilan bog'liq jarohatlarning kamayishi hamda jismoniy faollikka nisbatan ijobiy munosabat shakllanishini ko'rsatmoqda.

Adaptiv jismoniy madaniyat uchun mavjud uslubiy doiralarni tarkibiy tahlil qilish ortiqcha vaznli maktab yoshidagi bolalar uchun samarali maxsus mashq tizimlari quyidagi asosiy elementlarni o'z ichiga olishini ko'rsatdi:

- jismoniy tayyorgarlik, tana tarkibi, yurak-qon tomir faoliyati va mushak-skelet holati bo'yicha keng qamrovli boshlang'ich baholash;
- ob'ektiv baholash natijalari hamda bolaning joriy funksional imkoniyatlariga asoslangan individualashtirilgan mashq tavsiyalari;
- tayyorgarlik, rivojlantirish va mustahkamlash bosqichlarini o'z ichiga olgan bosqichma-bosqich, progressiv tarzda tuzilgan dastur arxitekturasi;
- boshlang'ich bosqichlarda piyoda yurish, velosiped haydash, suzish va suv aerobikasi kabi past ta'sirli aerob mashqlarni qo'llashga ustuvor ahamiyat berish;
- pediatrik biomexanik hamda rivojlanish talablariga moslashtirilgan kuch va qarshilik mashqlari elementlarini integratsiya qilish;
- qomat va mushak-skelet tizimidagi kamchiliklarni bartaraf etish uchun egiluvchanlik, muvozanat hamda propriotseptiv mashqlar komponentlarini kiritish;
- mashq reaksiyalarini tizimli monitoring qilish va o'lchab bo'ladigan taraqqiyot ko'rsatkichlariga muvofiq dasturlarni muntazam ravishda moslashtirib borish;
- barqaror turmush tarzi o'zgarishlarini rag'batlantirish maqsadida sog'lom turmush tarzi ta'limi hamda xulq-atvorni o'zgartirish komponentlarini integratsiya qilish.

Yuqorida bayon etilgan nazariy tahlil natijalari ortiqcha tana vazniga ega maktab yoshidagi bolalar uchun maxsus jismoniy mashqlar tizimini takomillashtirish dolzarb ilmiy va amaliy masala ekanligini asoslab beradi. Mazkur dolzarblikning bir necha jihatlari batafsil muhokamani talab etadi. Xalq salomatligi nuqtai nazaridan maktab muhiti bolalar semizligini kamaytirishda strategik aralashuv muhiti sifatida xizmat qiladi, chunki aynan shu davrda bolalarda jismoniy faollik bilan bog'liq odatlar, munosabatlar va xulq-atvor shakllanadi. Rivojlanish psixologiyasi hamda sog'lom xulq-atvor sohasidagi tadqiqotlar bolalik davridagi jismoniy faoliyat bilan bog'liq ijobiy tajriba umr davomida mashqlar bilan shug'ullanish ehtimolini oshirishini izchil ko'rsatmoqda. Aksincha, standart jismoniy tarbiya me'yorlariga duch kelgan ortiqcha vaznli bolalarda kuzatiladigan salbiy tajribalar keyinchalik jismoniy faollikdan qochish bilan bog'liq bo'ladi. Demak, ortiqcha vaznli bolalar uchun fiziologik jihatdan mos va psixologik jihatdan qo'llab-quvvatlovchi maxsus mashq dasturlarini ishlab chiqish maktab yillaridan ancha uzoqqa cho'ziladigan ijobiy natijalarga ega bo'lishi mumkin.

XULOSA

Ushbu tadqiqot tegishli ilmiy adabiyotlar, uslubiy yondashuvlar hamda zamonaviy tadqiqot natijalarini tizimli nazariy tahlil qilish asosida ortiqcha tana vazniga ega maktab yoshidagi bolalar uchun maxsus jismoniy mashqlar tizimini ishlab chiqish va takomillashtirishning ilmiy hamda amaliy dolzarbligini asoslab berdi.

Tadqiqot natijalari quyidagi asosiy xulosalarni shakllantirish imkonini berdi:

- maktab yoshidagi bolalar orasida ortiqcha vazn va semizlikning keng tarqalishi bolalarning nafaqat joriy sog'liq holatiga, balki uzoq muddatli sog'liq ko'rsatkichlariga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda va bu holat ta'lim tizimida maqsadli hamda tabaqalashtirilgan yondashuvlarni talab etadi;
- amaldagi jismoniy tarbiya dasturlari va mashq me'yorlari ortiqcha vaznli maktab yoshidagi bolalarning fiziologik xususiyatlari, jarohatlarga moyilligi hamda psixojitimoiy zaifliklarini yetarli darajada hisobga olmaydi, shu sababli ular mazkur toifa uchun to'liq samarali hisoblanmaydi;
- ilmiy dalillar individuallashtirilgan maxsus mashq dasturlari tana tarkibi, kardiorespirator chidamlilik, mushak-skelet tizimi funksiyasi hamda psixologik farovonlik ko'rsatkichlarida klinik va amaliy jihatdan sezilarli ijobiy o'zgarishlarni ta'minlashini ko'rsatmoqda.

Maqsadli guruh uchun samarali maxsus mashq tizimlari bosqichma-bosqich yuklama oshirilishi, funksional harakat mashqlari, past intensivlikdagi aerob tayyorgarlik, mushak-skelet tizimini tiklashga qaratilgan mashqlar hamda psixologik jihatdan qo'llab-quvvatlovchi pedagogik yondashuvlar tamoyillariga asoslanishi lozim; – maktab muhiti ixtisoslashtirilgan jismoniy mashq dasturlarini amalga oshirish uchun eng maqbul pedagogik maydon hisoblanadi, chunki u bolalarning jismoniy va xulq-atvor rivojlanishining muhim bosqichida keng qamrovli hamda tizimli ta'sir ko'rsatish imkonini beradi; – ortiqcha vaznli bolalar uchun moslashtirilgan maktabga asoslangan mashq tizimlarini ishlab chiqish, joriy etish va baholashga oid ilmiy adabiyotlarda sezilarli bo'shliqlar mavjud bo'lib, bu yo'nalishda tadqiqotlarni davom ettirish zaruratini belgilaydi.

Xulosa qilib aytganda, ortiqcha tana vazniga ega maktab yoshidagi bolalar uchun maxsus jismoniy mashqlar tizimini takomillashtirish nafaqat pedagogik yoki metodik ehtiyoj, balki dolzarb ilmiy hamda xalq salomatligi ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur toifa bolalar uchun nazariy jihatdan asoslangan, empirik dalillar bilan tasdiqlangan va amaliyotda qo'llash mumkin bo'lgan mashq dasturlarini ishlab chiqish hozirgi hamda kelajak avlod bolalarining sog'lig'i va farovonligini mustahkamlashga muhim hissa qo'shadi. Shu bois ushbu masala tadqiqotchilar, pedagoglar, xalq salomatligi mutaxassisarlari hamda siyosatshunoslar tomonidan doimiy e'tibor va tizimli yondashuvni talab qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti. Semizlik va ortiqcha vazn: asosiy faktlar. – Jeneva: JSST nashriyoti, 2022.
2. Lobstein, T., Jackson-Leach, R., Moodie, M. L. va boshq. "Bolalar va o'smirlar semizligi: kattaroq manzaraning bir qismi". The Lancet, 2015, 385(9986), 2510–2520.
3. Daniels, S. R., Jacobson, M. S., McCrindle, B. W., Eckel, R. H., Sanner, B. M. "Amerika Yurak Assotsiatsiyasining bolalar semizligi bo'yicha ilmiy sammiti: ijrochi xulosa". Circulation, 2009, 119(15), 2114–2123.
4. Faigenbaum, A. D., Kraemer, W. J., Blimkie, C. J. va boshq. "Yoshlar qarshilik mashqlari: Milliy kuch va konditsionlash assotsiatsiyasining yangilangan pozitsion bayonoti". Journal of Strength and Conditioning Research, 2009, 23(5 Suppl), S60–S79.
5. Strong, W. B., Malina, R. M., Blimkie, C. J. va boshq. "Maktab yoshidagi bolalar uchun dalillarga asoslangan jismoniy faollik". Journal of Pediatrics, 2005, 146(6), 732–737.
6. Hills, A. P., Dengel, D. R., Lubans, D. R. "Xalq salomatligi ustuvorliklarini qo'llab-quvvatlash: maktablarda jismoniy tarbiya va jismoniy faollikni rag'batlantirish bo'yicha tavsiyalar". Progress in Cardiovascular Diseases, 2015, 57(4), 368–374.

7. Evenson, K. R., Catellier, D. J., Gill, K., Ondrak, K. S., McMurray, R. G. "Bolalar uchun ikkita ob'ektiv jismoniy faollik o'lchovini kalibrlash". *Journal of Sports Sciences*, 2008, 26(14), 1557–1565.
8. Tremblay, M. S., LeBlanc, A. G., Kho, M. E. va boshq. "Maktab yoshidagi bolalar va yoshlarda o'troq xulq-atvor hamda sog'liq ko'rsatkichlari bo'yicha tizimli tahlil". *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 2011, 8(1), 98.
9. Freedman, D. S., Dietz, W. H., Srinivasan, S. R., Berenson, G. S. "Bolalar va o'smirlarda ortiqcha vazn hamda yurak-qon tomir xavf omillari o'rtasidagi bog'liqlik: Bogalusa yurak tadqiqoti". *Pediatrics*, 1999, 103(6 Pt 1), 1175–1182.
10. Nambiar, S., Truby, H., Davies, P. S., Ward, L. C. "Semiz bolalar va o'smirlarda metabolik sindromni bashorat qilishda bel-bo'y nisbatidan foydalanish". *Journal of Paediatrics and Child Health*, 2009, 45(5), 275–283.
11. Mukherjee, S., Legido-Quigley, H., Bhatt, S. "Bolalar semizligi: global muammo". *Journal of Global Health*, 2018, 8(1), 010101.
12. Boreham, C., Riddoch, C. "Bolalarning jismoniy faolligi, tayyorgarligi va salomatligi". *Journal of Sports Sciences*, 2001, 19(12), 915–929.
13. Riddoch, C. J., Andersen, L. B., Wedderkopp, N. va boshq. "9 va 15 yoshli Yevropa bolalarining jismoniy faollik darajalari hamda shakllari". *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 2004, 36(1), 86–92.
14. Stodden, D. F., Goodway, J. D., Langendorfer, S. J. va boshq. "Jismoniy faollikda motor mahorati kompetensiyasining rolga rivojlanish nuqtai nazaridan yondashuv". *Quest*, 2008, 60(2), 290–306.
15. Malina, R. M., Bouchard, C., Bar-Or, O. O'sish, kamolot va jismoniy faollik (2-nashr). – Champaign, IL: Human Kinetics, 2004.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.